

การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม
กรุงเทพมหานคร*

PARTICIPATION OF COMMUNITY COMMITTEE IN LOCAL DEVELOPMENT IN
BUENG KUM DISTRICT BANGKOK

สมภพ กระจับทุกซ์, สุมาลี บุญเรือง

Sompop Rangubtook, Sumalee Boonrueang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: kanjana.dam@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพปัญหา 2. ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน และ 3. ศึกษาการนำหลักกิติบาทธรรมพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม คือ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ข้าราชการของสำนักงานเขตบึงกุ่ม และกรรมการชุมชน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงตามลักษณะการเป็นตัวแทนกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 27 รูปหรือคน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ เท่ากับ 1.00 เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และการสนทนากลุ่มเฉพาะโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหา การจัดการขยะยังไม่มีประสิทธิภาพ การจราจรขาดความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ปัญหายาเสพติดจากความหนาแน่นของประชากร และสภาพแวดล้อม ถนนซอยและทางเดินในหมู่บ้านขาดการซ่อมแซมถนนซอยที่ดินเอกชนน้ำท่วมขังในระยะสั้น ๆ ปัญหาอากาศเสียจากหลายแหล่ง ท่อไอเสียของรถยนต์ ควั่นจากเรือโดยสารในคลองแสนแสบ และการก่อสร้างขาดการควบคุมเท่าที่ควร 2. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน เป็นคนกลางในการรับรายงานปัญหาจากประชาชนและประสานกับสำนักงานเขตหรือองค์กรในพื้นที่ ตั้งกลุ่มอาสาสมัครในชุมชนเพื่อร่วมมือกันติดตามการแก้ปัญหาในชุมชน 3. คณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาชุมชนโดยยึดหลักกิติบาท 4 หลักฉันทะ มีความพอใจอาสาสมัครเพื่อช่วยชุมชนแก้ปัญหา หลักวิริยะ

มีความเพียรพยายามประสานและหาแนวทาง วิธีการแก้ไขปัญหาของชุมชน หลักจิตตะ เอาใจใส่ ชุมชนร่วมรับฟังวางแผน จัดกิจกรรมสร้างการตระหนักรู้ในชุมชนและส่งเสริมให้ประชาชน ร่วมมือกันติดตามการแก้ปัญหาในชุมชน และหลักวิมังสา พิจารณาไตร่ตรองติดตามศึกษา ผลกระทบต่อชุมชนเพื่อการพัฒนาในระยะยาว

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; คณะกรรมการชุมชน; การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This research article aims to study the problem. Participatory role of the community committee and applying the principles of Iddhipattham to develop the role of the local community committee in Bueng Kum District. Bangkok. It is a qualitative research study that collects data from four key groups of informants: Buddhist scholars, political science scholars, government officials from the Bueng Kum District Office, and community committee members. A total of 27 participants were selected purposively based on their representative characteristics within each group. Data collection was conducted using semi-structured interviews, with a content validity index (S-CVI) of 1.00 for the entire instrument. Additionally, a focus group discussion involving 8 experts was conducted. The data were analyzed using content analysis techniques in the context of the study.

The research findings revealed that: 1. Problems Identified Waste management is still inefficient, traffic lacks cooperation with relevant local agencies, drug-related problems stem from population density and environmental factors, and local streets and village walkways suffer from poor maintenance, particularly on private land. Short-term flooding occurs, and air pollution comes from multiple sources including vehicle exhaust fumes, emissions from boats in the Saen Saep Canal, and poorly regulated construction projects. 2. Community Committee Involvement: The community committee acts as a driving force for community development, serving as an intermediary to receive reports from the public and coordinate with the district office or other local organizations. Volunteer groups are formed within the community to collaborate in monitoring and addressing community issues. 3. Community Committee and Development: The committee operates according to the Four Paths to Success (Iddhipada). The principle of Chanda (satisfaction) drives volunteers to help solve community problems. The principle of Viriya (effort) motivates persistent coordination and

problem-solving efforts. The principle of Citta (thoughtfulness) encourages attentiveness to community needs, including planning and organizing awareness-raising activities to foster collaboration in addressing local problems. Lastly, the principle of Vimamsa (investigation) involves careful consideration and assessment of the impact on the community for sustainable long-term development.

Keywords: Participation; Community Committee; Local Development

บทนำ

กรุงเทพมหานครเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันมีการจัดการปกครองกรุงเทพมหานครในรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 89 (สภากรุงเทพมหานคร, 2564) มีลักษณะเป็นนิติบุคคลในการบริหารราชการ เขตบึงกุ่มเป็นส่วนหนึ่งของกรุงเทพมหานคร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 แขวง (แขวงคลองกุ่ม แขวงνωมินทร์ และแขวงนวลจันทร์) มีชุมชนจำนวน 37 ชุมชน มีการพัฒนาชุมชน โดยการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน มีจำนวน 364 คน คณะกรรมการมีบทบาทเป็นผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชน เป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนาสังคมด้านต่างๆ และบทบาทที่สำคัญคือการจัดทำแผนชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนและการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

การพัฒนาชุมชนแต่ละชุมชนต้องมีการวางแผนชุมชนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยคณะกรรมการมีบทบาทและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก แต่จากภาพรวมในอดีตที่ผ่านมาการจัดทำแผน ชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนในพื้นที่เขตบึงกุ่มยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการร่วมในการกำหนด/จัดทำแผนงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง รวมถึงการทบทวนสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อปรับปรุงแผนพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง และกำหนดแนวทางปฏิบัติ เนื่องจากหน้าที่หรือภาระงานของคณะกรรมการชุมชนถือเป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจในการปฏิบัติตาม แผนงานกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน อีกทั้งในการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนนั้น จะต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบข้อกฎหมายต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร (ศศิธร พึ่งบุญ ณ อยุธยา, 2558)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกลุ่ม กรุงเทพมหานคร

3. เพื่อบูรณาการตามหลักอิทธิบาทธรรมเพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกลุ่ม กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกลุ่ม กรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม คือ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ข้าราชการของสำนักงานเขตบึงกลุ่ม และคณะกรรมการชุมชน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงตาม ผู้ที่มีคุณสมบัติการเป็นตัวแทนที่เหมาะสมกับงานวิจัยเรื่องนี้ จำนวน 27 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1. นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 4 รูป 2. นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน 3. ข้าราชการของสำนักงานเขตบึงกลุ่ม จำนวน 10 คน และ 4. คณะกรรมการชุมชน จำนวน 10 คนและการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้ที่มีความรู้เกี่ยวข้องงานวิจัย จำนวน 8 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ประเภท ดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในประเด็น 1. สภาพปัญหา 2. บทบาทการมีส่วนร่วมในการ แก้ไขปัญหาของคณะกรรมการเขตบึงกลุ่ม และ 3. แนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชนในเขต บึงกลุ่ม

3.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน จากการร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสนทนากลุ่ม เฉพาะที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบเชิงเหตุผล จากผู้เข้าร่วม การสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อยืนยันองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ในรูปแบบที่ทั้งที่เป็น ทางการโดยใช้ประเด็นคำถามที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อนำไปสู่การสนทนา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการ ทำความเข้าใจประเด็นคำถามเพื่อตอบวัตถุประสงค์ร่วมกันในการร่วมสนทนาเพื่อให้ได้ประเด็น

การวิจัยให้มากขึ้น ของผู้ให้ข้อมูลหลัก และครอบคลุมในประเด็นการวิจัย การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการให้สมาชิกอภิปรายและแสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนาที่กำหนดขึ้นมา เจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และบรรยากาศมีความเป็นกันเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้ สัมภาษณ์ รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านปัญหาเกี่ยวกับขยะ สรุปได้ดังนี้ 1. ขาดการจัดการขยะที่เป็นระบบ การจัดการขยะในเขตบึงกุ่มยังไม่เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ขยะถูกทิ้งเกลื่อนในพื้นที่สาธารณะ ลำคลอง และบริเวณริมทาง ชุมชนหลายแห่งขาดการแยกขยะอย่างเหมาะสม ซึ่งทำให้ขยะอินทรีย์และขยะทั่วไปถูกทิ้งรวมกัน จนเกิดการเน่าเสียและส่งกลิ่นเหม็น โดยเฉพาะในฤดูฝนที่ขยะอุดตันท่อระบายน้ำ 2. ขาดจิตสำนึกและความร่วมมือจากชุมชน ไม่เข้าใจถึงความสำคัญของการแยกขยะ และทิ้งขยะอย่างถูกวิธี 3. ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ ทำให้การจัดการขยะในเขตบึงกุ่มไม่เป็นผลเท่าที่ควร เช่น ถึงขยะ ระบบการรีไซเคิล หรือเทคโนโลยีการกำจัดขยะ

ด้านปัญหาการจราจรในเขตบึงกุ่ม ดังนี้ 1. การขยายตัวของชุมชน การเพิ่มจำนวนรถยนต์ในพื้นที่ทำให้ถนนที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับปริมาณการจราจรที่เพิ่มขึ้นได้ในช่วงเวลาเร่งด่วน 2. การจราจรติดขัดมักเกิดขึ้นในช่วงเวลาเช้าและเย็น โดยเฉพาะถนนสายหลัก เช่น ถนนเสรีไทย ถนนนวมินทร์ และถนนประเสริฐมนูกิจ นอกจากนี้ ขอยแยกทางเข้ามักมีรถจอดมาก ทำให้การจราจรติดขัด 3. การขาดความร่วมมือและการวางแผน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านปัญหายาเสพติด สรุปได้ดังนี้ 1. ปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัด ชุมชนบึงกุ่มมีความแออัดมีความเสี่ยงสูงต่อปัญหายาเสพติดเนื่องจากความหนาแน่นของประชากรขาดทรัพยากรและความรู้ รวมถึงการมีรายได้น้อยทำให้ปัญหายาเสพติดแพร่ระบาดง่ายขึ้น 2. ผลกระทบของยาเสพติดต่อเยาวชน มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและสุขภาพของประชาชนในพื้นที่รายได้ต่ำ 3. การจัดการและความร่วมมือในระดับชุมชน 4. ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและความปลอดภัย การเพิ่มการสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติดและการสร้างศูนย์ฟื้นฟูที่เข้าถึงง่ายเป็นสิ่งสำคัญ การให้การสนับสนุนด้านจิตวิทยาและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

ด้านปัญหาด้านน้ำท่วมขังถนนและซอย สรุปได้ดังนี้ 1. สภาพถนนในเขตบึงกลุ่ม ถนนซอยและทางในหมู่บ้านบางแห่งมีสภาพชำรุด การซ่อมแซมถนนซอยที่เป็นที่ดินเอกชนต้องให้คณะกรรมการชุมชนประสานงานกับเจ้าของที่ดิน 2. ปัญหาการประชุมของคณะกรรมการชุมชน การประชุมคณะกรรมการชุมชนและกิจกรรมในวันทำงานทำให้คณะกรรมการชุมชนไม่สามารถรวมตัวลูกบ้านเข้าร่วมกิจกรรมของเขตได้พร้อมกัน

ด้านปัญหาน้ำท่วมขังถนนและซอย สรุปได้ดังนี้ 1. น้ำท่วมเฉพาะกิจในเขตบึงกลุ่ม โดยทั่วไปเขตบึงกลุ่มฝนตกหนักเป็นเวลานาน ซึ่งอาจทำให้เกิดน้ำท่วมขังในระยะสั้น ๆ ถนนสายรองและซอยเข้าหมู่บ้านซึ่งมีปัญหาท่อระบายน้ำที่เล็กหรือชำรุด ทำให้การระบายน้ำไม่ดีเท่าที่ควร ปัญหาน้ำท่วมขังในหมู่บ้านอาจเกิดขึ้นได้บ่อยในกรณีที่ระบบระบายน้ำไม่เพียงพอซึ่งมักเกิดขึ้นหลังจากฝนตกหนัก 2. การจัดการน้ำท่วมและการขาดงบประมาณ ชุมชนจัดการปัญหาน้ำท่วมขังโดยการสร้างทีมงานเฉพาะกิจเพื่อเฝ้าติดตามสถานการณ์และให้ความช่วยเหลือ

ด้านปัญหาอากาศเสีย สรุปได้ดังนี้ 1. สาเหตุของปัญหาอากาศเสียในเขตบึงกลุ่ม ในเขตบึงกลุ่มมีปัญหาอากาศเสียจากหลายแหล่งที่มาหลัก ๆ ได้แก่ การปล่อยควันจากท่อไอเสียของรถยนต์ซึ่งมีจำนวนมากในพื้นที่ กลิ่นจากขยะ รวมถึงการปล่อยควันจากเรือโดยสารในคลองแสนแสบ ปัญหาในการควบคุมการปล่อยมลพิษที่เกิดจากการเดินทางและกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่อาจไม่สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. การตอบสนองของชุมชนต่อปัญหาอากาศเสีย ชุมชนมีการตอบสนองต่อปัญหาอากาศเสีย 3. อุปสรรคในการจัดการกับปัญหาอากาศเสีย การจัดการกับปัญหาอากาศเสียเผชิญกับอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะการขาดความร่วมมือจากหลายภาคส่วน 5. ปัญหาความร่วมมือ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยลดมลพิษ

2. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกลุ่ม กรุงเทพมหานคร จากสภาพปัญหาในเขตบึงกลุ่มทั้ง 6 ปัญหา คือ ปัญหาขยะ ปัญหาการจราจร ปัญหายาเสพติดในชุมชน ปัญหาอากาศเสีย ปัญหาด้านน้ำท่วมขังถนนและซอย คณะกรรมการชุมชนต้องเป็นศูนย์กลางเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน คณะกรรมการชุมชนจึงมีบทบาทในการแก้ปัญหา โดยอาศัยกลไกดังกล่าวดังนี้

ด้านการร่วมวางแผน สรุปได้ว่า การวางแผนการกำจัดขยะในเขตบึงกลุ่มมุ่งเน้นที่การพัฒนากระบวนการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ เริ่มจากการสำรวจสถานการณ์ การจัดทำแผนการบริหารจัดการที่ครอบคลุม การร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการจัดการจราจร เริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการจราจรเพื่อตรวจสอบปัญหาและแนวทางการแก้ไข การวางแผนการป้องกันยาเสพติด จัดกิจกรรมรณรงค์ในชุมชนและการร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมการศึกษา การร่วมมือกับหน่วยงาน การสำรวจปัญหาด้านน้ำท่วมขังและการจัดทำแผนการซ่อมแซมร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นในการดำเนินการซ่อมแซมและ

การติดตามผลการดำเนินงาน จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันน้ำท่วมและการร่วมมือกับชุมชนในการทำความสะอาดท่อระบายน้ำ

ด้านร่วมกันปฏิบัติ จัดกิจกรรมการคัดแยกขยะและการรีไซเคิลผ่านโรงเรียน สถานศึกษา และการฝึกอบรมแก่ประชาชน จัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มความรู้เรื่องการใช้ถนนอย่างปลอดภัย และส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายจราจร จัดกิจกรรมการศึกษาและให้ความรู้แก่เยาวชนและประชาชนเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด จัดประชุมและทำโครงการที่ส่งเสริมการป้องกันการเสพยา ช่วยในการตรวจสอบและรายงานปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ ส่งเสริมการลดมลพิษทางอากาศโดยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา เช่น โรงเรียน เกี่ยวกับผลกระทบของมลพิษทางอากาศ ช่วยในการตรวจสอบและรายงานปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่

ด้านการประเมินผล คณะกรรมการชุมชนในเขตบึงกุ่ม ตรวจสอบและประเมินระบบการจัดการขยะอย่างสม่ำเสมอ และรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างถูกวิธี ประสานงานกับผู้นำชุมชนและโรงเรียน หน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ เกี่ยวกับยาเสพติดในชุมชน โดยการตรวจสอบและประเมินสภาพถนนเพื่อการซ่อมแซมที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่จัดทำแผนการซ่อมแซมและติดตามความคืบหน้า จัดทำโครงการและหามาตรการป้องกันน้ำท่วมซึ่ง เช่น การทำความสะอาดท่อระบายน้ำ การรับข้อเสนอแนะจากประชาชนช่วยลดปัญหาน้ำท่วมซึ่งในถนนและซอย

ด้านการรับผลประโยชน์ ในการแก้ปัญหาได้มีการติดตามและประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับประชาชน ติดตามและตรวจสอบสภาพการจัดการขยะในพื้นที่เพื่อให้แน่ใจว่ามีประสิทธิภาพ เพิ่มความตระหนักรู้ของประชาชนและการจัดการขยะที่มีระเบียบ ติดตามผลการดำเนินงานช่วยให้สามารถปรับปรุงการจราจรในชุมชนร่วมกันช่วยให้ประชาชนสามารถเดินทางได้สะดวกและปลอดภัยมากขึ้น

3. การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร การนำหลักอิทธิบาท 4 ประกอบ หลักฉันทะ ความพอใจ หลักวิริยะ ความเพียร หลักจิตตะ การเอาใจใส่ และหลักวิมังสา การไตร่ตรองให้ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ในการมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ จากการกำจัดขยะ การจัดการจราจร การป้องกันยาเสพติด การแก้ไขถนนชำรุด การป้องกันน้ำท่วมซึ่งถนนและซอย และการป้องกันอากาศเสีย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า จากสภาพปัญหาในเขตบึงกุ่มทั้ง 6 ปัญหา คือ ปัญหาขยะ ปัญหาการจราจร ปัญหายาเสพติดในชุมชน ปัญหาอากาศเสีย ปัญหถนนชำรุด ปัญหาน้ำท่วมซึ่งถนนและซอย ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องหาทางออก

ร่วมกัน อภิปรายได้ว่า เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร มีชุมชนแออัด 15 ชุมชน หมู่บ้านจัดสรร 15 ชุมชน ชุมชนเมือง 1 ชุมชน เป็นเขตที่มีความเจริญรวดเร็วมาก จากเดิมพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรมและพื้นที่ว่างเปล่า ได้เปลี่ยนสภาพเป็นหมู่บ้านจัดสรร คอนโดมีเนียม และอาคารพาณิชย์ เป็นจำนวนมาก ทำให้มีขยะเกิดขึ้นมากมาย แต่สำนักงานเขตบึงกุ่มได้เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ การแก้ปัญหาทั้ง 6 ประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนดล ทรงเดชธรรานันท์ (2564) พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของศาสลิมาเร เกิดกลิ่นหอม (2563) พบว่า เทศบาลมีขยะมูลฝอยตกค้างในสถานที่กำจัดขยะ ระบบการจัดการขยะมูลฝอยมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน โดยการเป็นคนกลางในการขับเคลื่อนชุมชนกับสำนักงานเขตเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน โดยความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน คณะกรรมการชุมชนจึงมีบทบาทในการแก้ปัญหา โดยอาศัยกลไกการวางแผน การปฏิบัติการ การประเมิน และการรับผลประโยชน์ อภิปรายได้ว่า คณะกรรมการชุมชน มีภาระหน้าที่และบทบาทสำคัญในชุมชน ในการทำงานระหว่างรัฐกับประชาชน หรือสำนักงานเขตกับประชาชน คณะกรรมการทำให้สำนักงานเขตลดภาระ และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับคณะกรรมการชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนและท้องถิ่นของตนเอง โดยคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ประสานกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น โรงเรียน ในการขอความร่วมมือเพื่อจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อแก้ปัญหายาเสพติด ปัญหาขยะในชุมชนที่มีการทิ้งลงน้ำ ทำให้ท่อระบายน้ำมีปัญหา ยามหน้าฝนเกิดปัญหาการระบายน้ำไม่ทัน คณะกรรมการชุมชนต้องลงมาแก้ปัญหาก่อนที่จะสำนักงานเขตจะมาถึง การแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอสำนักงานเขต แต่การสื่อสารและการให้ข้อมูลยังเป็นความท้าทายในการสนับสนุนการแก้ปัญหายังมีประสิทธิภาพ ซึ่งบทบาทของคณะกรรมการชุมชนมีความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์เพชร พรหมงาม (2566) พบว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน คือ การเป็นตัวแทนและกระบอกเสียงให้กับคนในชุมชน และเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนต่าง ๆ รวมถึงสอดส่องดูแลและช่วยเหลือชาวบ้าน เพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของญาณิกา แส่นธรรมและคณะ (2563) พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการทำแผนชุมชนเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3. การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย หลักฉันทะ ความพอใจในการปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการชุมชนที่ต้องประสบกับปัญหาหลายด้าน หลักวิริยะ อดทนกับปัญหาที่อาจจะแก้ได้บ้างไม่ได้บ้าง หลักจิตตะ การเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชน เด็กนักเรียน เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน และหลักวิมังสา การไตร่ตรองให้ถูกต้อง เพื่อแก้ปัญหาทั้ง 6 ประเด็นดังนี้ การกำจัดขยะ การจัดการจราจร การป้องกันยาเสพติด การแก้ไขถนนชำรุด การป้องกันน้ำท่วมขังถนนและซอย และการป้องกันอากาศเสีย เป็นปัญหาที่แก้ไม่จบไม่สิ้น อภิปรายได้ว่า การส่งเสริมเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาท้องถิ่นเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร ในการมีส่วนร่วมวางแผน ปฏิบัติ ประเมิน เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงต้องยึดหลักอิทธิบาท 4 ในการร่วมทุกข์ร่วมสุข และเป็นคนกลางในการแก้ปัญหาดังกล่าว ในการร่วมคิดร่วมวางแผน ทำให้กรรมการชุมชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคณะกรรมการชุมชนและประชาชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกันช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคณะกรรมการชุมชนและประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกาภุชณะ สิริคุตโต (2558) สรุปได้ว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชินกร สุจิตโต (2561) สรุปได้ว่า ด้านฉันทะ ทุกคนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านวิริยะ ต้องทำงานอย่างเต็มที่ ด้านจิตตะ บุคลากรมีความรับผิดชอบด้านวิมังสา บุคลากรช่วยแก้ปัญหาเพื่อความสุขของประชาชนในตำบลมากที่สุด

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย อธิบายได้ว่า กลไกการทำงานของคณะกรรมการชุมชนกับชุมชนและหน่วยงานเขตในกรุงเทพมหานคร โดยยึดหลักอิทธิบาท 4 ในการร่วมทุกข์ร่วมสุขกับชุมชนในการแก้ปัญหาของประชาชนในพื้นที่ โดยกลไกหลัก ๆ ของการทำงาน เพื่อแก้ปัญหา 1. การจัดการขยะ 2. การจัดการจราจร 3. การป้องกันยาเสพติด 4. การจัดการถนนชำรุด 5. การจัดการน้ำท่วมขังถนนและซอย และ 6. การจัดการอากาศเสีย แบ่งออกเป็น 4 ส่วนสำคัญ ดังนี้

1. การสื่อสารและการประสานงานระหว่างคณะกรรมการชุมชนกับชุมชน คณะกรรมการชุมชนทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการรับข้อมูลและข้อเสนอจากชาวบ้านในชุมชน เพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานเขต โดยการสื่อสารกับชาวบ้านจะเป็นไปในรูปแบบการจัดประชุมชุมชน การจัดเวทีสาธารณะ และการรวบรวมความคิดเห็นผ่านกิจกรรมต่าง ๆ คณะกรรมการมีหน้าที่นำข้อเสนอแนะหรือปัญหาที่ชาวบ้านพบเจอ

2. การร่วมคิดและวางแผน คณะกรรมการชุมชนจะร่วมมือกับประชาชนและหน่วยงานเขตในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ การคิดและวางแผนร่วมกันนี้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน โดยคณะกรรมการจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนชุมชนในการประชุมและเสนอแนะทางการพัฒนา

3. การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการชุมชนและหน่วยงานเขต หลังจากการวางแผน คณะกรรมการชุมชนจะร่วมมือกับหน่วยงานเขตในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจเป็นการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมโยธาธิการ หรือหน่วยงานสุขาภิบาล ขึ้นอยู่กับประเภทของโครงการที่ดำเนินการ

4. การประเมินผลและปรับปรุงการทำงาน เมื่อโครงการต่าง ๆ สำเร็จลง คณะกรรมการชุมชนจะทำหน้าที่ในการประเมินผลร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานเขต โดยการประเมินผลจะช่วยให้เห็นภาพรวมของการพัฒนาที่ได้ดำเนินการไป และสามารถระบุจุดที่ต้องปรับปรุงหรือพัฒนาเพิ่มเติมได้ การประเมินผลนี้ไม่เพียงแต่สร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจจากประชาชน แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้การทำงานในครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการวางแผน สำนักงานเขตควรมีนโยบายให้คณะกรรมการชุมชน เป็นผู้ร่วมในการระบุปัญหาและวางแผนร่วม เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนในเขตบึงกุ่ม
2. ด้านการปฏิบัติการ สำนักงานเขตควรมีนโยบายให้คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการติดตามและควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ โดยร่วมทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มั่นใจว่าโครงการถูกดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส
3. ด้านการดำเนินการ สำนักงานเขตควรมีนโยบายให้คณะกรรมการชุมชนเป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ในชุมชน
4. ด้านการรับผลประโยชน์ สำนักงานเขตควรมีนโยบายให้คณะกรรมการชุมชนมีการประเมินผลการแก้ปัญหาให้ประชาชน ชุมชน เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชน จะได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการการวางแผน สำนักงานเขตร่วมกับคณะกรรมการชุมชนสร้างเวทีประชาคม จัดประชุมประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น การประชุมกลุ่มย่อย การเสวนาระหว่างชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการระบุปัญหาและวางแผนการพัฒนา
2. ด้านการปฏิบัติการ สำนักงานเขตร่วมกับคณะกรรมการชุมชนจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างคณะกรรมการชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำกับดูแลการปฏิบัติงานและติดตามความคืบหน้า ให้ชุมชนรับรู้และติดตามสถานการณ์การดำเนินงานอย่างใกล้ชิด
3. ด้านการดำเนินการ สำนักงานเขตร่วมกับคณะกรรมการชุมชนประชาสัมพันธ์รายงานผลความคืบหน้า การแจ้งเตือนปัญหา และเปิดช่องทางให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น
4. ด้านการรับผลประโยชน์ สำนักงานเขตร่วมกับคณะกรรมการชุมชน จัดทำรายงานสรุปและการประเมินผลร่วมกันระหว่างคณะกรรมการชุมชนและประชาชน โดยเน้นการรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาในชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับ บทบาทและประสิทธิภาพของคณะกรรมการชุมชนในการแก้ปัญหาชุมชน เพื่อต่อยอดการทำงานของคณะกรรมการชุมชนในการเป็นตัวกลางประสานงานระหว่างกลุ่มคนในชุมชน เพื่อเพิ่มความสามัคคีและพัฒนาสังคมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนและจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์การทำงานของคณะกรรมการชุมชนในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่
3. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนากลไกการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการชุมชนและประชาชนในการแก้ปัญหาสาธารณะ ในการพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

4. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของคณะกรรมการชุมชน ในการแก้ปัญหาในชุมชน วิจัยปัจจัยที่ทำให้คณะกรรมการชุมชนสามารถแก้ปัญหาด้านความปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- ชนดล ทรงเดชธรรานันท์. (2564). แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ญาณิกา แสนธรรม และคณะ. (2563). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการทำแผนชุมชน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 11(1), 57-67.
- พงศ์เพชร พรหมงาม. (2566). บทบาทของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในพื้นที่ของสำนักงานเขตคลองเตย (การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูใบฎีกากฤษณะ สิริคุตโต. (2558). การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารเทศบาลตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระชินกร สุจิตโต. (2561). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ศศิธร พึ่งบุญ ณ อยุธยา. (2558). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการขับเคลื่อนงานสวัสดิการสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองแม่เหียะ อำเภอเมืองเชียงใหม่จังหวัดเชียงใหม่ (สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม. (2563). แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, 6(6), 61-73.
- สภากรุงเทพมหานคร. (2564). *คู่มือการปฏิบัติงานของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

